

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2006-3-76 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 06-57/728-215
Karar Tarihi : 3.8.2006

10 **A.TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER**

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Prof .Dr. Zühtü AYTAÇ, Rifki ÜNAL, Prof. Dr. Nurettin
KALDIRIMCI, M. Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif
ERSİN

B.RAPORTÖRLER : Osman Tan ÇATALÇALI, Aytül TOKATLI, Nazlı UĞURLU

20 **C. BAŞVURUDA**

BULUNAN : A. Şeref ERGUN
Şehit Er Bekir Varol Cad. No:3 Bağyurdu Kemalpaşa İzmir

D. HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA YAPILAN:

Narpak Narenciye Paketleme ve Dış Ticaret A.Ş.
Yenitaşkent Beldesi Homurlu Yolu Anadolu Mah. 33100 Mersin

E. DOSYA KONUSU: Kiraz alımı ve ihracatı yapan firmaların üretilen kirazların alım fiyatlarını ve diğer koşulları belirlemek suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri iddiası.

30

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Şikayet dilekçesinde; her yıl rekabet içerisinde olan kiraz ihracatçısı firmaların bu yıl birlikte hareket etmek için toplantı yaptıkları, kiraz ihracatçısı ve toptancısı olan firmaların üretilen kirazların alım fiyatlarını ve diğer koşulları belirlemek suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri iddia edilmektedir.

40

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 19.6.2006 tarih, 3937 sayı; 20.6.2006 tarih 3966 sayı; 28.6.2006 tarih, 4172 sayı; 3.7.2006 tarih, 4407 sayı; 25.7.2006 tarih, 5100 sayı; 25.7.2006 tarih, 5099 sayı ile giren başvurular üzerine hazırlanan 23.6.2006 tarih, 2006-3-76/İİ-05-AİÇ sayılı İlk İnceleme Raporu, Rekabet Kurulu'nun 29.6.2006 tarih ve 06-46 sayılı toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. İlgili karar uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 31.7.2006, 2006-3-76/ÖA-06-OTÇ sayılı Önaraştırma Raporu 1.8.2006 tarih, REK.0.07.00.00-110/227 sayılı Başkanlık önergesi ile 06-57 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

50 **H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda; Narpak Narenciye Paketleme ve Dış Ticaret A.Ş. hakkında herhangi bir işlem yapılmasına gerek olmadığı sonucuna ulaşıldığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

60 Belirli bir ürün ve onunla yüksek ikame edilebilirliği olan diğer ürünlerden oluşan pazarlar ilgili ürün pazarını oluşturmaktadır. İlgili ürün pazarının tespitinde; tüketicinin gözünde fiyatı, kullanım amaçları ve nitelikleri bakımından aynı sayılan mal ve hizmetlerden oluşan pazar dikkate alınmakta, tespit edilen pazarı etkileyebilecek diğer unsurlar da değerlendirilebilmektedir.

70 Şikayetin konusu, ihraçlık kiraz ürünlerinin alım fiyatlarının kiraz ihracatçısı firmalar tarafından aralarında bir anlaşma akdetmek suretiyle birlikte belirlendiği iddiasıdır. Türkiye’de 24 farklı kiraz çeşidi bulunmaktadır. Ancak farklı kiraz çeşitleri içinden “0900 Ziraat” tipi kiraz ebat, kalite, tat ve aroma yönünden diğer kiraz türlerinden ayrılmaktadır¹. Bu özellikleri nedeniyle ihracatın çok büyük bir kısmını “0900 Ziraat” tipi kiraz oluşturmaktadır.

Söz konusu dosya kapsamında tanımlanması gereken ilgili ürün pazarı; “0900 Ziraat tipi ihraçlık kiraz pazarı” olarak belirlenmiştir. Nitekim ihraçlık kiraz ürününe ilişkin alınan 17.6.2004 tarih ve 04-42/519-126 sayılı Kurul kararında da ilgili ürün pazarı benzer şekilde tanımlanmıştır.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

80 İlgili coğrafi pazar, teşebbüslerin mal ve hizmetlerin arz ve talebi konusunda faaliyet gösterdikleri, rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı olması nedeniyle, diğer bölgelerden kolayca ayrılabilen bölgeler olarak tanımlanmaktadır.

90 Bu dosya kapsamında ilgili ürün pazarı olarak belirlenen “0900 Ziraat” tipi kirazın Türkiye’deki üretim alanları İzmir (Kemalpaşa), Denizli (Honaz, Çivril), Manisa (Alaşehir), Çanakkale (Lapseki), Bursa, Afyon (Sultandağ), Isparta, Adana (Pozantı, Ulukışla, Saimbeyli), Konya (Hadim), Burdur, Karaman (Ermenek), Mersin, Tokat, Kahramanmaraş (Andırın) ve Malatya’dır. İhracatçı firmalar ile üreticiler arasında alım-satım işlemleri bu üretim bölgelerinin herhangi birinde gerçekleşebilmektedir. Ayrıca önaraştırma kapsamında yapılan yerinde incelemelerde teşebbüs yetkililerinin ifadeleri ve bu teşebbüslerin 2003, 2004 ve 2005 yıllarındaki kiraz alımları incelendiğinde; ihracatçı firmaların her sene aynı bölgelerden alım yapmadıkları görülmektedir. Bunun nedeni ise ihraçlık kiraz alımlarının bölgelere göre değil ürünün kalitesine göre yapılmasıdır. Ayrıca ürünün kalitesinde önemli bir etkiye sahip olan hava koşulları her bir bölgede yıldan yıla farklılık gösterebilmekte ve dolayısıyla bir önceki sene çok kaliteli ürün veren bir bölge bir sonraki sene ürün kalitesi konusunda

¹ 0900 Ziraat tipi kiraz çeşitli bölgelerde farklı isimlerle anılmaktadır. Örneğin Salihli bölgesinde 0900 Ziraat tipi kiraza “Salihli Kirazı” denilirken Kemalpaşa bölgesinde “Napolyon Kirazı” denilmektedir.

100 vasat bir sezon yaşayabilmektedir. Ayrıca ihraç edilen kirazın belirli bir derecede dondurulması ve depolanması gerektiğinden ve söz konusu ürün iç pazarda çok sınırlı miktarda tüketildiğinden, üreticiler ürünlerini alternatif pazarlara taşıyamamaktadır. Bunun yerine ihracatçı firmalar üretim yerlerine gidip alım yapmaktadırlar.

Bu değerlendirmeler ışığında, ilgili coğrafi pazar “İzmir, Çanakkale, Denizli ve Manisa illeri” olarak belirlenmiştir.

I.3. Taraflar

I.3.1. A. Şeref Ergun

110 Şikayetçi taraf olarak İzmir Kemalpaşa İlçesi Bağyurdu Beldesinde bulunan Bağyurdu Yaş Sebze ve Meyve Pazarlama Kooperatifi Başkanıdır.

I.3.2. Narpak Narenciye Paketleme ve Dış Ticaret A.Ş. (Narpak)

Mersin merkezli şirketin tescil ilanı 18.6.2004 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'nde yayınlanmıştır. 2004 yılına ait genel kurul toplantısı hazırlanmış şirket ortaklık yapısına Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1: Narpak Şirketinin Ortaklık Yapısı

Hissedar	Pay	Oranı %
Abdo Deletioğlu	(.....)	(.....)
Aysel Deletioğlu	(.....)	(.....)
Deniz Deletioğlu	(.....)	(.....)
D. Devrim Deletioğlu	(.....)	(.....)
Ahu Deletioğlu	(.....)	(.....)
Toplam	(.....)	(.....)

120 Dosya mevcudu bilgi ve belgeden; 2004 ve 2005 yılları itibarıyla şirket cirosunun (.....) YTL ve (.....) YTL olduğu ve Narpak'ın, 2006 yılı satışlarının önemli bölümünü İngiltere ve Almanya'ya yaptığı anlaşılmıştır.

I.4. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

I.4.1. Yapılan Görüşmeler

130 Öneraştırma döneminde raportörlerce şikayet edilen taraflarla görüşmeler yapılmış ve tutanağa bağlanmıştır.

11.7.2006 tarihinde Yenitaşkent Beldesi Homurlu Yolu Anadolu Mah. 33100 Mersin adresinde Narpak Narenciye Paketleme ve Dış Ticaret A.Ş.'nin Genel Müdürü Deniz Deletioğlu ile yapılan görüşmede aşağıdaki hususlar belirtilmiştir:

“1980’lerden bu yana biz narenciye ihracatı ve muz ithalatı ile uğraşyoruz. 2004 yılında ilk defa programlı bir şekilde kiraz işine başladık. (.....). Napolyon kirazı üretim sezonu batıdan başlıyor doğuya doğru devam ediyor. İhtiyacımız olan kirazları Akdeniz ve İç Anadolu bölgesinden temin ediyoruz.

140

Bizim için önemli olan söz verdiğimiz kalitedeki ürünü satabilmektir. (.....TİCARİ SIR.....). İspanya'da üretici kooperatifleri bütün işlerle uğraşiyor. Burada bütün risk ihracatçının üzerinde bulunmaktadır. Bir yandan alımı spot piyasadan yaparken diğer yandan Avrupa'daki spot piyasaya mal satmaya çalışmak ihracatçıya oldukça büyük risk getirmektedir. Marketlerle çalışan firmalar nispeten bu riskleri azaltabilir.

İngiltere'de biz iyi durumdayız, çok büyük şirketlerle çalışıyorum o nedenle pazar kötü olsa bile ben hedefimi tutturabiliyorum.

150

Piyasada çok şirket var, pazar iyi görünüyorsa şirket sayısı artıyor. Geçen yıl piyasada 15 milyon Dolar zarar vardı tahmin ediyorum ki bu zararın %50'sini de 3-4 şirket paylaştı. Normalde sezon Kemalpaşa'dan başlar fiyat çok kısa zaman içinde spekülasyondan dolayı %100 yükselebilir. Avrupa'da kiraz arzı artınca, ki sadece Türkiye değil ama Almanya, Polonya, İspanya ve İtalya'nın ciddi arzları, talepleri durma noktasına getirir. Böyle bir durumda fiyat düştüğü zaman stokta olanın durumu kötü olur.

.....

160

2003, 2004 ve 2005 yıllarına baktığımızda her sene kiraz rekoltesi artıyor, üreticiler para kazandıkları için herkes kiraz ekıyor. Ben malı satıp da ürünü sonra aldığım takdirde fiyatlar artınca zarar ediyorum. Aslında 2, 2.5 YTL üretici için bence uygun. Zaten o yüzden şimdilerde Türkiye'nin birçok bölgesinde kiraz üretimine başlanıyor. Birkaç sene içinde arzın artmasıyla kirazın fiyatının düşmesini bekliyorum. ...

170

Spekülasyon meyve sektöründe çok ciddi zararlara neden oluyor. Ben öyle çalışmıyorum ama genelde yurt dışında komisyoncuyla spot çalışılıyor, fiyat orada belirleniyor. Süpermarketlerle çalışanlar içinse fiyat daha önceden bellidir. Yurt dışında bize rakip firma için "promosyona giriyor siz de var mısınız" diye bize soruyorlar. Ürünü satabilmek için mecburen biz de promosyona giriyoruz. Türkiye'de çok mal var o nedenle fiyatlar düşüyor, burada fiyatlar düştüğü için Avrupa'da talep artıyor. Bizim karşılaştığımız problem üreticilerin çok düzensiz olması, büyük üreticiler bir çözüm olabilirdi. Napolyon kiraz cinsi, dayanıklı oluyor. Sektörde spekülasyon yüzünden de rekabet oluyor. Üreticiler sadece söylenti çıkararak dayatarak fiyat artırmaya çalışırlar. Bütün bir senenin gelirini sezonda satacağı ürüne bağlayan çiftçi, siz ne kadar da daha önce anlaşmaya çalışsanız 5-10 Ykrş veren firmayı tercih eder. Ana gelirleri, kirazdan gelecek paraya bağlı olması nedeniyle çiftçi, ihracatçının iyi ya da kötü ucuz ya da pahalı mal alması ile ilgilenmiyor ve bütün sorumluluğu ihracatçı üstüne alıyor.

180

İhracatçı birliklerine ihracatçılar üye olmak mecburiyetinde. Her ihracattan önce belirli bir para ödeniyor. Başkan ihracatçılar tarafından seçiliyor. Orası temsil edilmemiz, problemlerimizin dile getirilebildiği bir yer. Uluslar arası pazardaki sorunlarımızı tartışmak amacıyla toplantı olacağına dair davet geldi Ege ihracatçı birliklerinden. Bu toplantı Ege İhracatçılar Birliğinin resmi toplantısıydı. (Mayıs başı) Genel meyve sektörü konuşuldu. Türkiye'deki üretim kalitesini ve bahçe ziraatındaki iyi tarım uygulamalarını konuşmak amacı ile toplandık ve ilk meyvesini de Uludağ İhracatçı Birliklerinin bütün ihracatçılar adına hazırladığı poster ile verdi. Üreticinin bilinçlendirilmesi amacı ülke çapında posterler basılıp dağıtıldı. İlk toplantıda pazar

190 ve meyve kalitesi daha belli olduktan sonra bir daha toplanalım diye karar alındı. İlk toplantıda pazar ve diğer masraflar konuşulmadı. (.....TİCARİ SIR.....) 2. toplantıya katılmadım.

Büyük ihracatçıların uyguladığı fiyata pazarın koşulları çerçevesinde mecburen uymam gerekiyor. Şöyle ki onlar alım fiyatlarını artırdığı zaman mecburen ben de artırmak zorunda kalıyorum çünkü üretici falanca firma 4 YTL veriyor ben sana daha düşüğüne satmam diyor. Benzer şekilde pazarda fiyat benim ödeyebileceğimden düşük olduğu zaman da benim işime geldiği için fiyatı artırmıyorum. (.....TİCARİ SIR.....)

200 Kemalpaşa'nın fiyatı 3 Haziran gibi daha ilk günden 3 YTL diye açıklandı. (.....TİCARİ SIR.....)

İlk alımımız 3 Haziran'da başladı. Bunun 31 Mayıs'ta alacağız anlaşmasıyla ilgisi yok, kiraz o zaman çıktı. 31'inden önce alım olduğunu zannetmiyorum çünkü daha ürün çıkmamıştı. 3 milyondan başladı fiyatlar ve ben alıma başladım. Kiraz ihracatında pazar payları genelde değişiyor. Geçen sene arası bir pazar payım vardı, bu sene daha düşüktür çünkü herkes ihracatı arttırdığı halde benim ihracatım sabit. İhracat rakamları İhracatçı birliği tarafından toplanıyor. Anlaşma olduysa bile bence piyasaya fazla etkisi olamazdı, zaten fiyat 2,5 ytl olamazdı çünkü iç piyasadaki talep gelmiş. Öyle bir anlaşmanın söz konusu olduğunu zannetmiyorum çünkü Pazar malın fiyatını belirler. Fiyatlar günlük belirleniyor. Kimsenin fiyat sabitleyebileceğine inanmıyorum. Aracılar çok dedikodu yapıyor. Diğerine gidip o fiyatını 3,5 açıkladı diyerek fiyatı arttırmaya çalışıyorlar.

210”

220 I.4.2. Yapılan Tespitler ve Deliller

Kiraz ihracatçısı teşebbüsler hakkında yapılan önaraştırmanın konusu, kiraz ihraç eden teşebbüslerin bir araya gelmek suretiyle 2006 yılında gerçekleştirecekleri kiraz alımlarını belli bir tarihten önce yapmama ve üreticilere kiraz için en fazla 2.5 YTL/Kg ödeme konularında anlaşmalarının 4054 sayılı Kanun çerçevesinde değerlendirilmesidir.

Önaraştırma kapsamında raportörlerce kiraz ihracatçısı 18 teşebbüste yerinde inceleme yapılmış, şikayetçiler, kiraz üreticileri ve ilgili diğer taraflarla görüşülmüştür. Aşağıda önaraştırma kapsamında elde edilen bilgi ve belgeler değerlendirilmiştir.

230 Dosya mevcudu bilgi ve belgeden, kiraz ihracatçısı firmaların ilk olarak buluştukları 5.5.2006 tarihli toplantıya Deniz Deletioğlu'nun Narpak temsilcisi olarak katıldığı anlaşılmıştır.

5.5.2006 tarihli toplantıda herhangi bir tutanak veya anlaşma imzalandığına ilişkin bir kanıt bulunamamıştır. Ancak toplantıya katılan kişilerle yapılan görüşmelerde toplantıda uluslar arası pazarlardaki sorunlar, genel olarak yaş meyve ve sebze sektörü, Türkiye'deki üretim kalitesi, bahçe ziraatındaki iyi tarım uygulamaları, ihracatçılar için önemli bir risk oluşturan pestisit(ilaç kalıntısı), kirazda ana hastalık ve

240 zararlılar için genel/fenolojik ilaçlama programının tartışılması, Türkiye’de akredite bir laboratuvarın kurulması, Eurepgap sertifikası ile üreticilerin aydınlatılması gibi konuların konuşulduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanında, yapılan görüşmelerde dile getirilen bir başka husus ise, meyve kalitesi belli olduktan sonra başka bir toplantının daha yapılması konusunda görüş birliğine varıldığıdır.

5.5.2006 tarihli toplantı sonrasında 22.5.2006 tarihinde Ege İhracatçılar Birliği’nde kiraz ihracatçılarının katılımıyla yeni bir toplantı düzenlenmiştir. Toplantıyı yine Ege İhracatçılar Birliği koordine etmiş ve kiraz ihracatçısı firmalara davetiyeler gönderilmiştir.

250 Dosya mevcudu bilgi ve belgeden, 22.5.2006 tarihli toplantıya ilişkin Ege İhracatçıları Birliğinde herhangi bir katılım listesinin tutulmadığı ve toplantıya kimin katıldığı, toplantıda imzalanmış olan tutanak metninden ve taraflarla yapılan görüşmeler neticesinde anlaşılabilmiştir. Ancak söz konusu 2. toplantıya Narpak’ın katılmadığı anlaşılmıştır.

I.4.3. Hukuki Değerlendirme

260 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesinin 1. fıkrası “belirli bir mal ya da hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran ya da doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemleri” yasaklamakta ve devam eden fıkra tahdidi olmamakla birlikte yasaklanan hallere örnekler vermektedir.

Kiraz ihracatçısı teşebbüslerde yapılan yerinde incelemelerde ve konu hakkında Kurumumuza intikal eden şikayetlerde, kiraz ihraç eden bazı teşebbüslerin 22.5.2006 tarihinde Ege İhracatçı Birliği’nde bir araya gelerek 2006 yılında yapılacak olan kiraz alımlarına ilişkin bir tutanak imzaladıklarını gösterir nitelikteki önaraştırma raporunun 80 nolu ekinde yer alan belgeye ulaşılmıştır.

270 Anılan tutanak incelendiğinde, adı geçen kiraz ihracatçısı teşebbüslerin 2 konu üzerinde anlaştıkları görülmektedir. Bunlardan ilki 2006 yılında gerçekleşecek kiraz alımlarının 31 Mayıs’tan sonra başlaması ve ikincisi ise alımlarda kiraz üreticisine ödenecek fiyatın en fazla 2.5 YTL/Kg. olmasıdır.

Konu ile ilgili olarak, Narpak şirketinin Genel Müdürü Deniz Deletioğlu ile yapılan ve I.4.1. nolu bölümde yer verilen görüşmede kendisi, İlk toplantıda istediği verimi alamadığından ve görüşleri beğenmediğinden 2. toplantıya katılmadığını ifade etmiştir.

280 Dosya çerçevesinde yapılan incelemelerde, Narpak’ın 22.5.2006 tarihli tutanağı imzaladığı veya buna uyduğuna ilişkin herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Ayrıca Narpak’ın alım fiyatları incelendiğinde, anlaşmada imzası bulunan firmalar tarafından üreticilere kilogram başına ödenen fiyatlardan daha yüksek fiyatların ödendiği görülmüştür. Bu nedenle Narpak’ın önaraştırma raporunun 80 nolu ekinde yer verilen anlaşmaya taraf olmadığı kanaatine varılmıştır.

J. SONUÇ

290

Düzenlenen rapora ve dosya kapsamına göre; Narpak Narenciye Paketleme ve Dış Ticaret A.Ş. hakkında herhangi bir işlem yapılmasına gerek olmadığına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.